

Република Српска
ОПШТИНА ФОЧА
НАЧЕЛНИК ОПШТИНЕ
ФОЧА

ИНФОРМАЦИЈА
О СТАЊУ У ОБЛАСТИ СОЦИЈАЛНЕ И ДЈЕЧИЈЕ ЗАШТИТЕ НА ПОДРУЧЈУ
ОПШТИНЕ ФОЧА

Фоча, јули 2023. године

ОБРАЂИВАЧ:
Одјељење за привреду и друштвене дјелатности,
ЈУ Центар за социјални рад

ПРЕДЛАГАЧ:
Начелник општине

ЈУ Центар за социјални рад

Социјална заштита је дјелатност од општег интереса за Републику Српску , којом се пружа помоћ лицима када се нађу у стању социјалне потребе , те предузимају потребне мјере ради спречавања настајања и отклањања последица таквог стања.

Новија дефинисања усмјеравају социјалну заштиту ка заштити *социјално рањивих група* становништва , односно *усмјеравање ка побољшању социјалног статуса грађана* .

Посебан проблем у раду Центра представљају категорије које по Закону о социјалној заштити немогу остварити право ни на један облик социјалне заштите. То су прије свега незапослена, радно способна лица, која се налазе на евиденцији Завода за запошљавање, запослена лица али без материјалних примања (предузећа у стечају, послодавац не исплађује ЛД и сл.), пензионери са најнижом пензијом, обољели из ових категорија којима су потребна стална средства за лијечење и др.

На основу захтјева и непосредних сазнања од корисника оживотном стандарду, сиромаштву и незапослености који су константни задњих година, морамо упозорити да су потребе значајно веће и да превазилазе постојеће могућности које Центар може да пружи. Како би се изашло у сусрет новим захтјевима и задовољавању нових потреба неопходно је редефинисати циљеве и предмет социјалне заштите, а у складу са тим и кориснике, права, носиоце, садржај и методе рада.

ЗАКОН О СОЦИЈАЛНОЈ ЗАШТИТИ

Социјална заштита у Републици Српској се обезбјеђује у складу са одредбама Закона о социјалној заштити („Службени гласник Републике Српске“ број: 37/12, 90/16, 94/19 и 36/22) и подзаконским актима донесеним од стране Министра здравља и социјалне заштите. Поред права утврђених Законом о социјалној заштити, јединица локалне самоуправе својом одлуком, у складу са потребама становништва, може утврдити и друга права и услуге, услове и критеријуме за њихово остваривање. Општина Фоча је донијела Одлуку о проширеном праву из социјалне заштите („Службени гласник Општине Фоча“, број: 1/16) којом је утврђено право на помоћ за задовољавање повећаних хигијенских потреба.

Права у социјалној заштити по Закону су:

- новчана помоћ,
- додатак за помоћ и његу другог лица,
- лична инвалиднина ,
- подршка у изједначавању могућности дјече и омладине са сметњама у развоју,
- смјештај у установу
- збрињавање у хранитељску породицу,
- помоћ и њега у кући,

- дневно збрињавање,
- једнократна новчана помоћ и
- савјетовање.

1. ПУНОЉЕТНИ КОРИСНИЦИ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

1.1. *Стара лица без породичног старања*

Заштита старих лица у систему социјалне заштите Републике Српске дефинисана је Законом о социјалној заштити, гдје су постављени критеријуми за одређивање корисника, врсте права коју исти могу остварити, услуга итд.

Старо лице као корисник права и услуга социјалног рада Законом је дефинисано као лице које има више од 65 година живота, а које због трајних промјена у психосоцијалном и здравственом стању не може задовољити своје основне животне потребе.

Према Закону о социјалној заштити стара лица могу остварити: право на редовну новчану помоћ, право на додатак за помоћ и његу другог лица, личну инвалиднину, помоћ у кући, смјештај у установу социјалне заштите, једнократну новчану помоћ, здравствено осигурање и услуге социјалног рада.

За испуњавање услова за остваривање права законом су таксативно побројани услови који се морају испунити да би лице могло да постане корисник права.

- *Новчана помоћ*

Новчана помоћ је право које остварује појединац неспособан за рад, који нема властитих прихода или чији су укупни приходи за издржавање испод нивоа новчане помоћи утврђене овим законом, који нема вишак стамбеног простора, који нема другу имовину из чије се вриједности могу осигурати средства за издржавање, који нема сроднике који имају обавезу да га издржавају у складу са Породичним законом или ако ти сродници због инвалидности и друге објективне спријечености нису у могућности и способни да га издржавају и извршавају обавезу издржавања.

На дан 15.06.2023. године, на евиденцији Центра је било **68 корисника новчане помоћи (40 Ж- 28 М)**, што је пораст корисника у односу на исти период претходне године (за 9 корисника више), а тренутно је у раду 1 поступак по захтјеву странке. Од почетка године за примљено је 6 захтјева.

У једном предмету закључком обустављен је поступак, јер подносилац захтјева није доставио тражену документацију. У 4 предмета Првостепена комисија је утврђивала радну способност подносиоца захтјева.

У једном предмету престало је право на редовну новчану помоћ због побољшања услова живота корисника.

Износ признатог права је у распону од 17% од основице за појединца , што новчано износи 194.48 км, док износ за породицу са пет или више чланова износи 33 % од основице што номинално износи 377.52КМ.

4 предмета новчана помоћ је призната у износу од 22 % од основице за породицу са два члана , док је у једном поступку новчана призната за породицу са три члана у износу од 27 % од основице , а једном за породицу од пет чланова у износу од 33 % од основице .

У буџету Републике обезбјеђују средства за суфинансирање поменутог права у износу од 50% од износа признатог права.

Видљив је раст броја захтјева као и лица која се налазе у стању социјалне потребе. Глобална економска криза, недостатак радних мјеста, проблеми са менталним здрављем су проблеми са којима се стручни радници сусрећу приликом разговора и облизака корисника и који су све израженији . Такође, велики број корисника новчане помоћи здравствено осигурање стичу посредством ЈУ ЦСР Фоча .

Одлуком о начину реализације пакета енергетске подршке сиромашним потрошачима/угроженим домаћинствима кроз дојелу финансијске помоћи за трошкове гријања из инструмената приступне помоћи ИПА 3 за 2023. Годину, с циљем ублажавања негативних социоекономских утицаја енергетске кризе („Службени гласник РС“ број: 28/23), талком 10. Министарство здравља и социјалне заштите објавило је јавни позив отворен од 03.05.2023 до 18.05.2023. године, гдје су тачком II наведени су услови за лица која се јављају на јавни позив и то :

- лица старија од 65 година која не остварију лична примања
- корисници најниже пензије у износу од 275.29 и 330.37 КМ
- да има пребивалиште на подручју РС
- да живи у домаћинству у коме просјечна мјесечна примања по члану остварена у протекла три мјесеца која претходне јавном позиву ,не прелазе износ од 350 КМ.

На јавни позив пријавило се 157 лица, од чега 3 пријаве нису биле благовремене , а само 57 лица је испунило услове наведене у јавном позиву.

Корисници редовне новчане помоћи, корисници дјечијег додатка при Фонду дјечије заштите, те корисници борачког додатка према списку од стране Министарства рада и борачко – инвалидске заштите , према списковима достављеним Центру, након провјере услова од стране радника Центра , сачињен је коначан списак на коме се налази 475 лица.

Поред материјалних трошкова и ангажовања стручних радника , који већ оптерећени послом, добијањем нових задатака са кратким роком реализације , исти се стављају под притисак и критику корисника и грађана , гдје је јако велики број захтјева који су рјешени негативно , при чему је по самом јавном позиву странци дата могућност приговора .

Тако да смо у јако кратком временском периоду имали већи број незадовољних старнака које су се жалиле на услове јавног позива , при чему истим није било лако објаснити зашто само два назначена износа пензије су у јавном позиву, а неко са мањим износом пензије не може да оствари помоћ .

На иницијативу стручних радника ,а уз сагласност руководиоца Центра , привредницим субјектима и власницима угоститељских објеката послат је допис са позивом да учествују у акцији прикупљања средстава за куповину јаја ради подјеле корисницима редовне новчане помоћи и лицима која су у стању социјалне потребе .

По два корнета су подјељења корисницима новчане помоћи и лицима која су у стању социјалне потребе и лицима која су је јављала за помоћ око прославе Васкрса,односно подјељено је 100 корнета, а три породице су поред корнета јаја добиле по 50 КМ.

Захваљујемо се овом приликом свим донаторима као и њиховој жељи да остану анонимни. Подјела корнета није била јавно приказана из разлога што смо сматрали да би и онако стигатизоване категорије и маргинализоване групације, као што су корисници новчане помоћи, не треба додатно таргетирати нити јавно презентовати , што је у складу са начелнима социјалног рада .

Оно што је похвално, да смо у првих пола године имали физичка лица која су након прослава обраћала се Центру са молбом да помогнемо и подјели хране и готових јела, при чему су стручни радници вршили подјелу.

Једно лице је у два наврата новчано помогло 3 породице .

Такође, од стране Министарсва здравља подјељена је помоћ корисницима новчане помоћи у виду вреће брашна и прехрамбеног пакета .

- *Право на туђу његу и помоћ*

Право на додатак за помоћ и његу другог лица има лице старије од три године којем је због тјелсних, менталних, чулних поремећаја, изражених промјена у здравственом стању неопходна стална помоћ и њега другог лица, под условом да ово право не може остварити по другом основу и не користи право на смјештај у установу социјалне заштите, а може бити признато трајно или привремено. Ово право није везано за имовниски цензус

Ово право се признаје искључиво на основу Налаза и мишљења Првостепене стручне комисије која врше оцјену способности и функционалности лица, а могу га остварити лица која су потпуно или дјелимично зависна од помоћи и њега другог лица у задовољавању основних животних и физиолошких потреба.

За разлику од права на новчану помоћ, на остваривање права на овај вид заштите не утичу приходи домаћинства корисника нити могућност сродника за издржавање, тако да су половина корисника додатка за помоћ и његу другог лица уживаоци пензије.

Висина додатка за помоћ и његу другог лица обрачунава се у проценту од основице и она износи:

а) 22% од основице за лице које цјелодневно и у потпуности зависи од другог лица у задовољавању основних животних и физиолошких потреба и које није у могућности да уз употребу било којих помагала само задовољи те потребе –251.68КМ и

б) 11% од основице за лице којем је неопходна дјелимична помоћ другог лица у задовољавању основних животних и физиолошких потреба –125.84КМ.

На дан 14.06.2023 године, на евиденцији Центра је било 862 корисника додатка за помоћ и његу другог лица (*I категорија 313 и II категорија 549*). Од укупног броја корисника, 41 су малољетни корисници (23М -18 Ж). Од почетка године покренуто је 197 захтјева, од чега је 1 по службеној дужности. У 7 поступака је закључком рјешено, у 6 због смрти корисника а 1 због неуредног захтјева. У 4 предмета је на основу Налаза и мишљења Првостепене комисије за процјену потреба и усмјеравање дјете и омладине са сметњама у развоју, признато право на помоћ и његу другог лица малољетним корисницима.

Комисија је засједала 14 пута, од чега је прегледала лица 213 лица (12 захтјева из 2022. године покренутих пред крај године), од чега код 4 лица се утврђивала радна способност, док код 3 лица се утврђивала потреба за посебном његом ради остваривања права на родитеља његователја. Видљив је раст захтјева за признавање права на помоћ и његу лица обољелих од малигнутих обољења (преко 30 нових корисника), док лица са психичким обољењима се јављају све млађе животне доби што забрињава стручне раднике.

- *Право на личну инвалиднину*

Инвалидно лице дефинише се као особа која значајно или потпуно нема способност вида, слуха, локомоторних радњи или има интелектуалну инсуфицијенцију. Те неспособности суштински онемогућавају инвалидне особе у развијању социјалне комуникације што значајно утиче на њихову партиципацију у многим сегментима живота. Због тога им Центар пружа помоћ у виду материјалних давања како би им обезбиједили неопходну подршку и помоћ других лица у свакодневним активностима.

Право на личну инвалиднину остварују лица:

а) која су зависна од помоћи и његе другог лица приликом задовољавања основних животних потреба и којима је оштећење, односно обољење настало у развојном периоду, а имају утврђену висину тјелесног оштећења од 70% до 100%,

б) са оштећењем слуха, којима је оштећење, односно обољење настало у развојном периоду, а имају утврђену висину тјелесног оштећења од најмање 70%,

в) са оштећењем уrogenиталног система, која се налазе у терминалној фази затајења оба бубрега и која имају потребу за хроничном хемодијализом и перитонеалном дијализом, а имају утврђену висину тјелесног оштећења од 100%,

г) обољела од ријетке болести, којима је оштећење, односно обољење настало у развојном периоду, а имају утврђену висину тјелесног оштећења од најмање 70%.

Личну инвалиднину не могу остварити лица која остварују примања по основу инвалидитета стеченог у рату, као и лица која остварују право на смјештај у установу

социјалне заштите и право на збрињавање у хранитељску породицу или која су смјештена у другу установу на терет буџетских средстава.

Законом о измјенама и допунама Закона о социјалној заштити („Службени гласник РС“ број: 36/2022 дошло је до благог повћања износа помоћи на начин да је чланом 5. Измјена и допуна Закона о социјалној заштити , а у вези члана 35 б. Закона, одређено да висина лична инвалиднине стечене остваривањем права на личну инвалиднину обрачунава се у проценту од просјечене нетоплате остварене у Републици у претходној години и износи:

- a) 17% од основице за лице коме је утврђено тјелесно оштећење у висини од 100% (194.84 КМ) ,
- b) 14% од основице за лице коме је утврђено тјелесно оштећење у висини од 90%(160.16 КМ),
- c) 12% од основице за лице коме је утврђено тјелесно оштећење у висини од 80% (137.28 КМ)
- d) 10% од основице за лице коме је утврђено тјелесно оштећење у висини од 70% (114.40КМ)”.

У току 2023. године је било 6 нових захтјева за признавање права на личну инвалиднину, која су позитивно рјешена. *Број пунољетних корисника личне инвалиднине је 83, док малољетних корисника је 18.*

Лична инвалиднина се у потпуности исплаћује из буџета Републике.

Разлика у односу на претходни период је што Комисија за процјену потреба и усмјеравање дјецe и омладине са сметњама у развоју врши утврђивање *степенa тјелесног оштећења* (Правилник о поступку утврђивања висине тјелесног оштећења“ Службени гласник РС „бр. 14/20) , док за пунољетна лица надлежан је Фонд ПИО.

- ***Право на помоћ у кући***

Право на помоћ у кући обезбјеђује се старим и изнемоглим, хронично обољелим и лицима која нису у стању да се сама старају о себи. Наша установа обезбјеђује помоћ у *кући за 12 лица*. Предност овог права јесте што се услуга пружа у амбијенту који је познат кориснику, односно у њиховој стамбеној јединици . Помоћ и његу може да пружа установа социјалне заштите, као што је случај Центра гдје се ангажују појединци који ће обављати уговором назначене радње, али такође могу и удружења грађана , вјерске организације и сл.

- ***Смјештај у установу***

То се односи на признавање права за лица која су без породичног старања , која немају властитих средстава за сношење трошкова смјештаја у установу социјалне заштите или, ако их имају, та средства нису довољна.

Почетком ове године једно лице је смјештено на период од 12 мјесеци у ЈЗУ Специјална болница за хроничну психијатрију, са личним учешћем у трошковима смјештаја.

Једно старо лице без породичног старања смјештено је у дом, али је убрзо након смјештаја преминуо.

Лице које се налазио на смјештају од 2004. године је преминуло и сахрањено је без трошкова сахране, а на рачун вјерске заједнице. Поменуто лице је од своје 6 године живота кроз различите установе корисник права на смјештај, све до тренутка физичке смрти.

Корисник права на смјештај у ограниченом временском периоду од 6 мјесеци, истеком рока напустило је домски смјештај након побољшања здравственог стања и опоравка.

Законом о социјалној заштити, чланом 62. став 3. обавезује на учешће у трошковима смјештаја и збрињавања корисник (нпр. пензијом), а што потврђује да нема властите приходе довољне за самостално сношење цјелокупних трошкова.

Водећи се најбољим интересом корисника, али и понашајући се као „добар домаћин“ ЈУ ЦСР Фоча, приликом сваког смјештаја исцрпљује све Законом расположиве облике заштите, те се на смјештају као на крајњу услугу одлучује кад су исцрпљене све друге могућности. Такође, донесена рјешења говоре да центар приликом смјештаја, наравно кад постоје могућност, укључује корисника на учешће у трошковима смјештаја. Почетком године је са сродницима корисника смјештаја скопљен и споразум о учешћу, гдје су исти, у складу са својим финансијским могућностима обавезани да учествују у смјештају свог сродника.

За малољетна лица:

- дјеца до 6 година 680,00 КМ
- дјеца старија од 6 година 680,00 КМ
- дјеца ометена у психичком и физичком развоју .. 725,00 КМ

За пунољетна лица:

- која су потпуно зависна од помоћи другог лица... 725,00 КМ
- која су самостална (психички очувана лица)..... 680,00 КМ

На смјештају у установама социјалне заштите тренутно се налази 23 лица (малољетна и пунољетна лица ометена у психофизичком развоју, стара лица без породичног старања, дјеца без родитељског старања као и дјеца ометена породичним приликама).

Свакодневни рад са корисницима, анализа структуре корисника и становника нашег града, јасно указује да потреба за смјештајем превазилази могућности Центра за смјештај, те чињеница да постоји списак чекања на смјештај је довољан показатељ озбиљности стања.

- *Здравствено осигурање корисника*

Здравствено осигурање могу остварити корисници социјалне заштите под условом да то право не могу остварити по другом основу. Закључно са 15.06.2023. г, здравствено

осигурање је остваривало 39 лица, за које се родовно уплаћују доприноси . Ово право углавном је везано за кориснике права на редовну новчану помоћ, који су углавном старија лица . Почетком године здравствено осигурање је признато по службеној дужности а на иницијативу дома у Калиновику за 2 лица.

- *Лица којима је због посебних околности потребна социјална заштита*

Лицем коме је због посебних околности потребна социјална заштита сматра се лице које се нађе у стању социјалне потребе због ратних страдања, немогућности запошљавања, претрпљене елементарне непогоде, миграције, репатријације, смрти једног или више чланова породице, дужег лијечења у здравственој установи, као и лице отпуштено са издржавања казне. Захтјеве за овај вид помоћи разматра стручни тим Центра заједно са руководиоцем. У првих шест мјесеци ове године, поднесено је **31** захтјева за једнократну новчану помоћ, а у једном предмету по службеној дужности .

Захтјеви су се углавном односили на набавку основних животних намирница, лијечење и набавку лијекова и др.

- *Савјетовање*

Као посебно право у социјалној заштити , кроз системску и програмирану стручну помоћ примјеном метода социјалног рада и других друштвено- хуманистичких наука, а чија је сврха помоћ појединцу или породици. за период од првих шест мјесеци спроведена су 15 поступака савјетовања, што је дупло у односу на исти период претходне године.

2. МАЛОЉЕТНИ КОРИСНИЦИ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

2.1. *Дјеца без родитељског старања*

Због грубог занемаривања и напуштања дјеце од стране оба родитеља, поднешена је кривична пријава Окружном тужилаштву у Требињу, а Основном суду у Фочи поднесен приједлог за одузимање родитељског права, те је истима од стране поменутог суда право и одузето. Дјеца су рјешењем стављени под стрателство и смјештени у породицу сродника. Због смрти мајке , једно дијете је стављено под старатељство , о коме бригу воде ближи сродници . Сродницима је признат статус хранитеља и исти примају новчану накнаду за издржавање корисника, али не и за рад хранитеља јер су исти одбили да стекну статус хранитеља и за другу дијецу , односно не желе да буду регистровани као хранитељи за остале потребе Центра.

Центар континуирано сарађује и размјењује информације са стручном службом СОС дјечијег села у Сарајеву, а све у циљу што боље социјализације дјеце, која се у наведеној установи налазе на смјештају.

2.2. *Малољетници са сметњама у психичком и физичком развоју*

Дјеца и омладина са сметњама у психичком и физичком развоју сврставају се у

најосјетљивију категорију становништва.

У првом полугодишту одржане су *5 комисије* и извршена је процјена за *27 лица*.

Већина процјењене дјеце сврстана је у категорију лица са тјелесним оштећењем, чак њих 17, док је вишеструких оштећења било 10.

По завршетку поступка разврставања сва дјеца се упућују на поступак за остваривање права из области дјечије заштите, у току којег им се признаје право на увећани дјечији додатак, независно од реда рођења и прихода породице, док уколико постоји потреба за помоћи и његом другог лица, даје се приједлог за признавање права на помоћ и његу.

Скупштина Општине Фоча је на 24.редовној сједници дана 17.04.2015.године, донијела *Одлуку о проширеном праву* из социјалне заштите. Овом одлуком утврђује се право на помоћ за задовољавање повећаних хигијенских потреба за дјецу и омладину до навршене 26 године живота са тешкоћама у развоју, (поптуно непокретна лица; лица која немају могућност укључивања у васпитно-образовни процес и код којих је неспособност наступила прије 15-те године). На евиденцији Центра тренутно се налази 3 корисника овог проширеног права, која су претходно прошла процјену од стране Првостепене стручне комисије.

2.3. *Дјеца чији је развој ометен породичним приликама*

Поремећени породични односи, неадекватна родитељска брига, односно непостојање капацитета за бригу о дјечи, присуство различитих поремећаја и обољења доводи до слабљења основних функција породице и немогућности родитеља да обезбиједи неопходне услове за нормалан психо-физички развој дјеце.

Из наведених разлога једно дијете се налази на смјештају у установи социјалне заштите гдје је обезбјеђено збрињавање, васпитање и образовање јер се још нису стекли услови повратка у породицу. Напомињемо, да смјештајем не престаје рад органа са родитељима.

Битно је напоменути да се Центар прије одлуке о издвајању и смјештају, труди да исцрпи све друге могућности, како би дијете остало унутар уже или шире породице. Нажалост, у већини случајева сродници не желе да се прихвате наведених обавеза и поред одређене новчане накнаде.

Орган старатељства је изрекао једну мјеру појачан надзор органа старатељства у дисфункционалној породици, са циљем успостављања свакодневне рутине и функционисања у заједници у складу са општим нормама понашања. Ова мјера подразумјева свакодневну контролу, ненајављене одласке у породицу, те координисање са другим релевантним установама у циљу јачања капацитета породице. Иако је мјера изречена 2022. Године, кроз 2023. Годину орган, у сарадњи са осталим институцијалма прати и контролише услове живота поодице и савјетодавно указује на евентуалне пропусте.

2.4. *Малољетна васпитно занемарена и васпитно запуштена лица*

Васпитно запуштени малољетник је лице које својим понашањем у већој мјери нарушава општеприхваћене норме и врши прекршаје или кривична дјела.

У првих шест мјесеци 2023. године према малољетним лицима, починиоцима кривичних дјела и прекршаја вођено је 3, од којих су два прекршајна аједан кривични поступак.

У 4 случаја нису вођени кривични ни прекршајни поступци, аи је ЦСР Фоча путем других установа обавјештен о друштвено неприхватљивом понашању малољетника.

Кроз поступаксавјетовања просло је 15 малољетника, од гега у једном предмету њих чак 11. Најчешћа кривична дјела и прекршаји који су били заступљени у наведеном периоду су прекршаји из области саобраћаја, нарушавање, угрожавање сигурности.

3. ПОРОДИЧНО ПРАВНА ЗАШТИТА

Породичним законом уређени су односи између брачних супружника, родитеља и дјеце, усвојиоца и усвојеника, стараоца и штићеника и односи између сродника у брачној, ванбрачној или усвојеничкој породици. Проблем насиља у породици дефинисан је као посебан друштвени проблем прије неколико година па се Центар, између осталог, бави и том проблематиком.

3.1. *Мирење брачних супружника и повјера малољетне дјеце*

У првој половини године у Центру је *поднесено 6 приједлога* за покретање поступка мирења супружника. Центар је учествовао, као помоћни орган суда у *3 поступака повјере* малодобне дјеце.

У односу на период Ковиде пандемије када је дошло до енермно великог проја захтјева за мирење, преко 20, уочавамо да је дошло до пада захтјева за мирење.

ЈУ ЦСР Фоча је од почетка године издао **6 сагласности** које су се односиле на издавање путне исправе малодобног дјетета, промјену имена и сл.

Соцаијлани радници су израдили преко 26 социјалних анамнеза за потребе других установа.

3.2. Старатељство

У току 2023 . године, ради заштите права и интереса за 3 лица постављен је стараоц за посебне случајеве, углавном у сврху регулисања личних документа, наслеђивања породичне пензије и сл.правних послова. Морамо истаћи добру сарадњу са установама : Фонд ПИО-пословница Фоча и Медицина рада при ЈЗУ Дом здравља Фоча, гдје се примјењујући мултисекторски приступ регулисала права из области пензијско-инвалидске заштите. Радници Центра у великом броју предмета били стараоци за посебан поступак и покретали поступке испред других органа за своје штићенике. Специфичност поступка се огледа у томе да орган старатељства има могућност да заступа особе којима није одузета пословна способност , али које нпр.годинама нису изашле из стамбене јединице.

Почетком године су покретнути по службеној дужности поступак постављања **сталног страоца** лицу које је већ под старатељством ,због одустанака претходног стараоца

У једном предмету је вршен надзор над радом стараоца.

Све горе наведено спада у примарне послове Центра, гдје се примјењујући основна начела социјалног рада штите права и води брига о особама које су лишене пословне способности.

- *Лица са дијагностификованим менталним поремећајем*

Овај орган је у првих шест мјесеци према ЦЗМЗ упућивао *иницијативе* за контролу лица са проблемима у менталном здрављу због пријава сродника или њих самих (позиви у помоћ, пријетње сиуцидом и сл).

У сваком предмету се ради о особама са дијагностификованим проблемом у менталном здрављу. У складу са чланом 22. став 2. подтачка 4) Закона о заштити менталног здравља („Сл. Гласник РС „бр:67/2020), Центар за заштиту менталног здравља спроводи медицинску интервенцију за лица са сметњама у менталном здрављу кроз координисану бригу о истим.

У једном предмету радници Центра су са припадницима ПУ Фоча и ДЗ лице са проблемом у менталном здрављу смјестили на болничко лијечење. У сарадњи и координирано са ЈЗУ ДЗ Фоча и ПУ Фоча , стручни радници Центра обављају посјете лицима са проблемом у менталном здрављу ,односно уколико уоче проблеме у понашању или одступања , о истом хотно обавјештавају ЦМЗ.

У 4 предмета је покренут поступак везан за друштвено неприхватљиво понашање (нпр. просјачење)

Улога Центра је признавања права и остваривања заштите систему социјалне заштите (нпр. здравствено осигурање), те примјењујући мултисекторску сарадњу истог упућује на остваривање права у другим системима заштите , на начин да савјетодавно утиче на чланове породице или истог заступа пред другим установама користећи се институтом стараоца за посебан случај(нпр.регулисање личних документа, заступање на суду и сл).

Напомињемо да, уколико лицу није одузета пословна способност, без сагласности ЈУ ЦСР Фоча не може никог упутити на смјештај (сем у законом предвиђеним условима када може бити присиљан).

Сматрамо неопходним објаснити улогу и овлашћења која ова установа има када су у питању лица са проблемима у менталном здрављу. Континуитет бриге, дуготрајни опоравак те спречавање поновног провођења медицинске интервенције није и не може бити обавеза Центра, те сходно томе ЈУ ЦСР Фоча обавјештава и укључује Центар за ментално здравље.

У складу са чланом 14. Закона о заштити менталног здравља („Службени гласник РС“, број :67/2020), гдје је наведено да је сваки грађанин обавезан да чува и унапређује своје и ментално здравље других људи у породичној или другој друштвеној средини, те сматрамо да рад на превенцији и унапређењу свјести о важности менталног здравља јесте први корак ка побољшању и унапређењу менталног здравља.

3. УСЛУГЕ СОЦИЈАЛНОГ РАДА И САРАДЊА СА ДРУГИМ СУБЈЕКТИМА

Услугама социјалног рада, у смислу Закона о социјалној заштити, сматра се превентивна дјелатност, дијагностика, третман и савјетодавно-терапијски рад заснован на примјени стручних и научних сазнања, а у циљу пружања стручне помоћи појединцима, породицама и друштвеним групама у рјешавању својих животних тешкоћа. Право на услуге социјалног рада имају сви грађани без обзира да ли су корисници неког права из области социјалне заштите или не.

Такође, битно је напоменути да Центар остварује свакодневну и јако добру сарадњу са многим субјектима како на подручју општине Фоча тако и на територији цијеле Републике Српске па и шире. Најчешћа сарадња одвија се са: Општинском административном службом Општине Фоча, Министарством здравља и социјалне заштите, Јавним фондом за дјечију заштиту, Фондом ПИО, Фондом здравственог осигурања, Заводом за запошљавање - Биро Фоча, ПУ Фоча, судом, васпитно образовним и здравственим установама, Омбудсманом за дјецу, невладиним организацијама, Црвеним крстом и многим другим субјектима.

Закључак ЈУ Центар за социјални рад

Број корисника права у Центру је увећан, број лица обољених од карцинома је у порасту, такође све млађи корисници права на помоћ и његу са проблемима у менталном здрављу, који су радно неспособни али још увијек их издржављу породице што представљаће изазов за нека будућа времена.

ЈУ ЦСР Фоча сматра да треба да укаже на потребу оснивања установе чија ће функција бити смјештај старих лица и лица без породичног старања. Кроз рад са странкама и са сродницима уочили су потребу за смјештаје старих лица што путем Центра, што странке самостално мимо Центра се смјештавају (у том случају обраћају се са захтјевом за признавање права на туђу његу и помоћ). Став је смо да би установа за старија лица на територији Општине Фоча олакшала

сродницима бригу о старим (чешће би их посјећивали, повећали степен бриге и сл.) ,новац који се плаћа за наше кориснике би се вратио у нашу општину , а отворила би се и нова радна мјеста.

Свјесни чињенице да ће број захтјева за трајним видом смјештај за старија лица бити у порасту (велики број лица која нису склапала брачну заједницу, немају дјеце ни сродника, дисфункционалне породице , насиље у породици и сл.проблематика) оставља забринутост на који начин ће се ова установа у будућности пронаћи рјешења која су најповољнија за све учеснике у систему .

Овим путем истиче се и проблем лица са проблемима у менталном здрављу ,којих је јако велики на нашој општини , а тренутно постоји само једна установа за смјештај лица са том проблематиком на територији РС, те се иста најчешће упућују на болничко лијечење које траје годинама.

У наведеном периоду, сва новчана давања према корисницима исплаћивана су редовно,без евидентираних закашњења.